Metode

Ukom

SPESIALISERINGENS PRIS - SAMHANDLING VED UAVKLARTE TILSTANDER

Metode

Publisert 7. juni 2022

ISBN 978-82-8465-024-1

Metode

Hensikten med undersøkelsen er å gi innsikt i bakenforliggende årsaker. Kompleksiteten i helsetjenesten er stor, og målet med undersøkelsen er å gi en realistisk tolkning av fenomener ved hjelp av informasjon fra intervjuobjekter involvert i hendelsen og utvalgte fagpersoner som ikke var involvert. Det er et mål å unngå overforenkling av årsakssammenhenger i etterpåklokskapens lys (7).

Undersøkelsen bygger på innsamling av informasjon fra journaler, intervjuer, offentlige dokumenter, tallgrunnlag/statistikk og faglitteratur, samt dialog med fagmiljøer.

Ukom henvendte seg til virksomhetene for å få tilsendt skriftlig informasjon som ble oversendt via sikkert arkivsystem. Ukom gikk først gjennom pasientjournalen og skriftlig dokumentasjon fra spesialist- og kommunalhelsetjeneste. Systematisk gjennomgang ga grunnlaget for å utarbeide en tidslinje, og informasjon ble organisert i et STEP-diagram (sequential timed events plotting) (47). STEP-diagrammet ble utviklet etter hvert som informasjon tilkom. Det ble tidlig gjennomført en sonderingssamtale med representant fra Helsedirektoratet for å tilegne oss overordnet innsikt om pakkeforløp for kreft.

Informantene ble valgt ut fra journal/skriftlig materiale. Hensyn som representativt utvalg av helsepersonell fra de forskjellige sykehusavdelingene og tilgjengeligheten av personellet ble tatt. Noen ønskede informanter hadde sluttet på sykehuset, og det ble gjort avveining mellom tilgjengeligheten av disse og antatt nytteverdi av å få tak i dem. Alle intervjuer ble gjennomført via videokonferanse grunnet pandemien. Pårørende ble intervjuet først og gjennomført som et gruppeintervju med tre familiemedlemmer. Det ble gjennomført intervju med totalt 17 helsepersonell: Fastlege, 14 helsepersonell fra sykehuset og to helsepersonell fra kommunen.

Intervjuene var semistrukturerte med vekt på åpne, utforskende spørsmål. Det ble gjort lydopptak og transkripsjon av intervjuene.

Vi så behov for å kartlegge hvordan diagnostisk pakkeforløp (DPF) er organisert i ulike helseforetak. 12 helseforetak, tre i hver helseregion, ble inkludert i denne kartleggingen. Denne ble gjennomført ved at informanter ble oppringt av Ukom og ved hjelp av spørreskjema. Informantene ble valgt ut ved å ringe telefonnummer angitt under diagnostisk pakkeforløp på helseforetakets nettside.

I januar 2021 foretok sykehuset selv en hendelsesgjennomgang der de diskuterte og utarbeidet forbedringsforslag å jobbe videre med internt. Ukom innhentet hendelsesundersøkelsen gjort i helseforetaket.

Under arbeidet med undersøkelsen har vi gjennomført intervju, konfereringer og arrangert møter med flere fagpersoner og organisasjoner for innspill. Dette ble gjort for å drøfte funn, retning og om temaene i undersøkelsen gav gjenklang. Fremgangen og behovet for ytterligere informasjon utviklet seg underveis i undersøkelsen og sonderingssamtalene ble gjort fortløpende. Flere samtaler ble gjennomført med fagpersoner fra forskjellige offentlige institusjoner, organisasjoner, regionale helseforetak og helseforetak.

Ukom har snakket med representanter fra:

- CarciNor
- Den Norske Legeforening
- Fagforbundet
- Helse Sør-Øst RHF
- Helsedirektoratet
- Norsk pasientskadeerstatning
- Norsk sykepleierforbund
- Oslo universitetssykehus HF
- Pårørendealliansen
- Ukoms refleksjonspanel

Analyse

Informasjonen fra intervjuene og skriftlige kilder ble brukt for å avdekke gjennomgående problemstillinger, systematisert i et flerlagsdiagram (AcciMap). Analysen i AcciMap er grunnlaget for de delene av analysen som forklarer årsaker og årsakssammenhenger. AcciMap synliggjør hvordan forhold på ulike organisatoriske nivå påvirker hverandre. I denne undersøkelsen brukte vi fire nivå:

- utfall
- fysiske/aktørrelaterte hendelser, prosesser og forhold
- organisatoriske forhold
- eksterne forhold

AcciMap er valgt fordi metoden gir et systemisk perspektiv på årsaker (48,49). AcciMap viser hvordan faktorer har samvirket på flere nivå, langt utover de mest umiddelbare årsakene til hendelsen.

Særskilte betraktninger knyttet til analysen

Lokal rasjonalitet og etterpåklokskap

Begrepet lokal rasjonalitet tar utgangspunkt i at enhver handler ut fra gode intensjoner. Den enkelte har begrenset oversikt over faktorene som påvirker utfallet av en beslutning. Derfor handler folk blant annet ut fra sin forståelse, faglige innsikt og ressursbegrensinger i situasjonene

og gjør det som gir mening der og da (7,50). Kjennskap til utfallet av en hendelse vil prege hvordan den enkelte husker og vurderer forløpet i ettertid. Selv om personer er bevisst på dette, er det tilnærmet umulig å unngå slik etterpåklokskap (7).

Gyldighetskrav

Det er ikke mulig å teste ut årsaksforklaringene. For å underbygge vår forståelse av årsakssammenhengene, har vi forsikret oss om følgende:

- beskrivelser og funn er forelagt informantene
- forklaringene kan knyttes til dokumenterbare hendelser eller fenomener slik de kommer fram i skriftlige rapporter, faglitteratur og/eller uttalelser i intervjuer
- funn og tilrådinger er drøftet med flere fag- og kompetansemiljøer, fagorganisasjoner, interesseorganisasjoner, Ukoms refleksjonspanel og andre fagpersoner.

Statens undersøkelseskommisjon
for helse-og omsorgstjenesten

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924